

Datum
2021-09-29

Diarienumr
S2021/04102

Anna-Maarit Tirkkonen
Stadsledningskontoret
Västerås stad
Telefon: 021-393339
Epost: anna-maarit.tirkkonen@vasteras.se

Socialdepartementet

Västerås stads remissvar över betänkandet Börja med barnen! En sammanhållen god och nära vård för barn och unga, SOU 2021:34

Sammanfattning

Västerås stad ställer sig positivt till betänkandets huvudförslag om ett nationellt hälsovårdsprogram för barn och unga tas fram och implementeras i hälso- och sjukvården med syftet att uppnå en mer likvärdig vård och har fokus på hälsofrämjande och förebyggande insatser. Västerås stad ställer sig också positivt till utredningens förslag om förstärkt samverkan mellan de olika aktörer som finns runt barn och unga. Västerås stad bedömer att föreslagna ändringar och rekommendationer kan stärka och förbättra det förebyggande och hälsofrämjande arbetet för barn och unga i stort. Barnrättsperspektivet enligt Barnkonventionen är beaktat på ett bra sätt och belyst i olika delar genom utredningen. Det saknas dock ett tydligare ställningstagande utifrån artikel 23 som särskilt betonar barn med funktionsnedsättning.

I dagens fragmentiserade system med flera olika aktörer riskerar barns och ungas behov i allt för hög grad att falla mellan stolarna när vårdverksamheterna inte samverkar med varandra. Problemet med att barn hamnar mellan stolarna är lyft i utredningen, men frågan är om det är tillräckligt problematiserat. Inom socialtjänst, LSS-verksamheter, skola, elevhälsa och hälso- och sjukvård möter vi barn och unga med en sammansatt problematik, och deras vårdnadshavare. Barn och unga med funktionsnedsättningar och därmed har särskilda behov, är en grupp som är särskilt utsatt på olika sätt. I utredningen nämns olika funktionsnedsättningar specifikt, men man har inte belyst konsekvenserna med en sammansatt problematik. Det kan vara ett tecken på att utredningen är inkluderande. Alternativet kan även vara att gruppen inte synliggjorts tillräckligt.

En situation med sammansatt problematik medför ett otal kontakter, vilket hitintills har varit svårt att samordna. En fast vårdkontakt kan underlätta samordningen mellan olika parter, dock är ovissheten stor hur uppdraget för den fasta vårdkontakten ser ut gentemot ett barn och dess vårdnadshavare som har ett flertal kontakter. Vårdnadshavare till barn med

funktionsnedsättningar är ofta belastade av att samordna olika vårdkontakter. Därtill kommer flertalet andra kontakter såsom exempelvis förskola/skola, LSS-verksamheter, elevhälsa, myndighetskontakter med Försäkringskassan, etc.

Det föräldraskapsstöd som beskrivs i SOU tillhandahålls huvudsakligen av mödrahälsovården och barnhälsovården. Visst föräldrastöd tillhandahålls också av elevhälsans medicinska insatser. Därutöver finns möjlighet till föräldrastöd inom ramen för socialtjänsten. Ett mer omfattande föräldrastöd för de mest belastade föräldrarna uppfattas av Västerås stad som remissinstans som en nödvändig åtgärd för att samordna insatser för barnen. En fast vårdkontakt och det föräldraskapsstöd som beskrivs är inte tillräckligt för dessa barn och familjers situation och behov.

Kapitel 6, Förslag och bedömningar

6.3.1 Inriktningen på det nationella hälsovårdsprogrammet för barn och unga

Västerås stad tillstyrker förslaget med följande synpunkter:

- Ett nationellt program kan leda till ökad likvärdighet och fungera som ett bra stöd för elevhälsoarbetet och elevhälsans medicinska insats och ligger i linje med den systematik som bör prägla ett väl fungerande elevhälsoarbete.
- Det bör beaktas att huvudmän i dagsläget har olika förutsättningar att arbeta hälsofrämjande och förebyggande och att tillgång till elevhälsans olika professioner kan variera kraftigt. Viktigt med en tydlig ansvarsfördelning och gränsdragningar mellan skola och andra aktörer samt att programmet har fokus på tidiga insatser.
- Ett nationellt hälsovårdsprogram baserat på bästa möjliga kunskap bidrar också till att elevhälsovårdsarbetet vilar på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet.
- Hälsovårdsprogrammet bör beakta förskolans roll under den tid som barnet är kopplad till barnhälsovården samt på vilket sätt barnhälsovården och förskolan kan samarbeta när det gäller insatser för barn, i synnerhet på selektiv och individuell nivå. Detsamma gäller förskolans viktiga roll när det gäller övergång mellan förskola och skola. Det är även angeläget att förskolans professioner finns representerade i utformandet av det nationella hälsovårdsprogrammet.

6.4.1 Förstärkt samverkan mellan region och skolhuvudmän

Västerås stad tillstyrker förslaget med följande synpunkter:

- Det är i grunden positivt att det tydliggörs att skolväsendets alla huvudmän ingår som samverkanspart där även förskolan innefattas.

Dock, då många av förskolans enskilda huvudmän är mindre aktörer kan det vara svårt för dem att på huvudmannanivå aktivt delta i samverkan. Beroende på en kommuns storlek och antal enskilda förskolor kan det därför vara mer effektivt och ändamålsenligt om samverkan sker mellan hemkommun och region. Hemkommunen bör därför ges möjlighet att samordna samverkansarbetet för enskilda huvudmän om dessa så önskar.

- Utredningen säger att en ökad samverkan är viktig, men det lyfts inte fram konkreta skarpa förslag på hur denna samverkan ska ske. När det inte finns ett uttalat ansvar för vem, eller vilka som ansvarar för detta så finns det en risk för att det inte sker några förändringar.

6.4.2 Hälsa- och sjukvårdens samverkan och samordning med socialtjänst och tandvård behöver stärkas

Västerås stad tillstyrker förslaget med följande synpunkter:

- I dagsläget kan det vara svårt för skolhälsovården att ha överblick över en elevs vårdkontakter. Viktigt att skolhälsovårdens ansvar för patientkontraktet regleras i hälso- och sjukvårdslagen och att det framgår att det är behandlande klinik som har ansvaret.
- Västerås stad delar bedömningen att patientkontrakt bör utgöra ett verktyg för att underlätta samordning. Det pågående arbetet där elevhälsan kan utgöra en part är positivt. I detta sammanhang bör det även undersökas om förskolan kan utgöra en part, i synnerhet vad gäller den sammanhållna planen.

6.4.5 Tryggare övergång från hälso- och sjukvård för barn till hälso- och sjukvård för vuxna

Västerås stad tillstyrker förslaget.

6.5.3 Om patienten inte har fyllt 21 år ska en fast vårdkontakt utses om patienten begär det eller om det kan antas att det är nödvändigt

Västerås stad tillstyrker förslaget om en fast vårdkontakt med följande synpunkter

- Förslaget behöver konkretiseras i de fall då flera fasta vårdkontakter är inblandade. Risken är att en eller flera fasta vårdkontakter inte är lösningen på dagens fragmentiserade system om flera fasta vårdkontakter berörs. Vem ska ha huvudansvaret? Med flera olika aktörer riskerar barns och ungas behov i allt för hög grad att falla mellan stolarna när vårdverksamheterna inte kan samverka med varandra.
- Förutsättningarna för att nå målet med fast vårdkontakt, särskilt utifrån en sammansatt problematik med komplexa behov, måste vara

kontinuitet och samordning. Bättre samordning av vårdprocesser kräver nya arbetssätt och strukturer som sätter barnet eller den unge och familj i centrum.

6.6 Vägledning för rektorer och skolhuvudmän

Västerås stad tillstyrker förslaget.

6.7 Sex steg för ett bättre stöd till barn och unga med psykisk ohälsa

Västerås stad tillstyrker förslaget med följande synpunkter:

- Den psykiska ohälsan bland vissa grupper ökar och ett mer systematiskt arbete och mer och bättre samverkan krävs för att bättre kunna stödja målgruppen. Den möjlighet som finns idag inom ramen för SIP-möten kan vara för omfattande och kan komma in för sent och skulle kunna kompletteras med en enklare form av ex. vårdplaneringsmöte.
- Här behövs samordnade åtgärder för att stärka kommuner och regioner att uppmärksamma de mest utsatta barnens situation. Nya metoder och arbetssätt krävs för bättre samordning av insatser och förebyggande åtgärder vid tidigt upptäckt.

6.8.1 Primärvårdens aktörer och elevhälsans medicinska insatser bör inte samlas under ett regionalt huvudmannaskap

Västerås stad tillstyrker förslaget.

Kapitel 8, Konsekvensanalyser av utredningens förslag

8.2 Konsekvenser för barn och unga

- Västerås stad delar bedömningen att utredningens förslag får i huvudsak positiva konsekvenser för barn och unga. Barnrättsperspektivet enligt Barnkonventionen är beaktat på ett bra sätt och belyst i olika delar genom utredningen. Det saknas dock ett tydligare ställningstagande utifrån artikel 23 som särskilt betonar barn med funktionsnedsättning.

Christin Tjärnheden

Direktör, Strategisk samhällsutveckling

Västerås stad